

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 5 ֆր. և կամ 2 րբլ. ևս. Թղթաբ. Ուրիշ ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած է, տարեկան բաժնորդագինն է 20 ֆր., վեցամսեայն 10 ֆրանգ և եռամսեայն 5 ֆրանգ:

Բաժնեգրիները կանխիկ կը վճարուին և Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը յրկեւու փոստի ծախքը:

Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Է ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2

1891 ՕԳՈՍՏՈՍ 22

ՕԳՈՍՏՈՍ 10 (Հ.Տ.)

ՏԱՐԱԹ

Կը հրատարակուի Գ. և Երթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն: Պարտաւոր չէ վերագրածունել հրատարակուած ձեռագիրներն: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդղիմ կարծէ 1 գլխագիրը 2 սանդղիմ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ

==

ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՅՆԵՐ

(Քաղուած կանոնագրէն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պետքերին համեմատ: Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարատահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ: Կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գլխավոր կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնավորութեամբ կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրեն լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուղէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արծարծելու հայերին մէջ: (*)

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցել կամ թղթակցել ուղղները պէտք է գրուին հետեւեալ հասցէին:

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

(*) «Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը կը նպատէ Արմէնիա լրագրի հրատարակմանը:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ոչ-օրինական քերքերը. — Հայեր ի թիւրքիւ. — Թրքական բարբարոսութիւններ ի Տիգրանակերտ. — Վանէն լուրեր. — Աւագակոյսի թիւրքի մեջ. — Բոյիւրա. — Անցարական խնդիր ի Բուսանիա. — Եգիպտական խնդիր. — Երկու հակառակ բանակներ ռուսերը. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Գարադաղահին):

ՈՉ-ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸ

Վերջին ժամանակներս սկսել են բազմանալ այն հայ հրատարակութիւնները, որոնք նպատակ ունեն ըզբաղվել հայկական գործերով. դուրս են գալիս հայկական կեդրոններից հեռու՝ Եւրոպայում և Ամերիկայում: Ինքն ըստ ինքեան շատ գիտար և անյարմար է, և մի յայտնի աստիճան աննորմալ, օտար երկրում մի հայ թերթի հրատարակելը զանազան պատճառներով, բայց այդ ուղիղ հետեւանք է այն իրողութեան, որ Հայաստանն իրար մէջ բաժանած երեք տէրութիւնների ոչ մէկի մէջ էլ չկայ կատարեալ խօսքի և խղճմտանքի ազատութիւն:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԱՐԱԴԱՂԱՀԻՆ

Հեղ. Եթի (1)

Ընթերցողն անկասկած շատ անգամ լսած կը լինի Գարադաղի մասին և հեշտութեամբ կարող է ինքն իրեն երեւակայել այդ հեռու երկրորդ, այդ «Սեւ Լեռ»ը, ուր ապրում է պատերազմաբեկ Սլաւոնական ժողովուրդը, որ պարծենում է իւր անկախութեամբ: Մեր ընթերցողներից ոմանք էլ կարելի է տեսնեն այս կամ այն Գարադաղացի: Բայց արդեօք նոցանից մէկը տեսնել է այդ ցեղին պատկանող կնիքը, որի քաջասիրտութեամբը պարծենում է Սլաւոնական ժողովուրդը:

Գարադաղահին: Խոստովանում եմ որ այդ կին-հերոսուհիներից մէկին տեսնելը իմ երիտասարդութեան ցնորքներից մէկն էր, այն հասակի երբ երեւակայում են ամեն տեսակ զարմանալի քաջագործութիւններ: Այդ ժամանակ Գարադաղահին ներկայանում էր իմ երեւակայութեան մէջ բանաստեղծական չքանախարհիկ կերպարանով: Ես սաստիկ ցանկանում էի տեսնել նրանց, ծանօթանալ նրանց հետ: Վերջապէս իմ ցանկութիւնն իրականացաւ. բայց, աւա՛ղ,

(1) Եթ՝ ընկական ժամանակակից նշանաւոր գրող Մեկիմիկու կեղծ անունն է: Մ. ԹԱՐԳՄ.

զատոնքիւն: Եւ դրա համար հայ հրատարակիչը, որի իղձն է հայութեան քաղաքականապէս վերածնովելը, որն ուզում է ազատ խօսել իւր հայրենիքի մասին, առժամանակ ստիպված է տարադրել ինչպէս իւր հայրենակից գիւղացին, որին բռնակալութեան շնորհով մայրենի հողը չէ կերակրում:

Միայն Հային չէ վիճակված ազատ խօսք հեռուից լսել. համարեա բոլոր ազգերն ունեցել են այդ գիտարութիւնը. Պրանսացին, Գերմանացին, Ռուսը, Բոլղարն և այլք ունեցել են և մի քանիսը մինչեւ այժմ էլ ունեն մայրենի երկրից հեռու հրատարակվող թերթ: Բոլոր ազգերի մէջ միայն Ռուսներն են ունեցել բազմաթիւ ոչ-օրինական հրատարակութիւններ: Յիսուսական թուականներում, երբ ճորտութիւնը գեւ չէր վերացել Ռուսաստանից, արտասահմանում առաջին անգամ հրատարակվում է ռուսերէն լեզուով մի թերթ: Այդ ժամանակները սկսած մինչեւ մեր օրերը փոխախալի աշողութեամբ շատանում է ար-

միայն այն ժամանակ երբ վաղուց անցել էր իմ երիտասարդութիւնս:

Հասկանալի է որ երեւակայական բոլորովին չէր համապատասխանում իրականին. այնու ամենայնիւ զուրկ չէր բանաստեղծութիւնից:

Առաջին Գարադաղահին որի հետ ես ծանօթացայ, շատ նման էր յայտնի ներկայից Նարսիս Զիմալի «Գերի Գարադաղահին» պատկերին: Նրա դէմքի արտայայտութիւնը նոյնպէս տխուր, երեւակայող և մի փոքր մռայլ էր, ինչպէս պատկերի վերայ ներկայացրած է: Թէեւ իմ ծանօթութիւնս գերի չէր, բայց նոյն իսկ ազատութիւնը չէր զրկել նորա դէմքի գծագրութիւնը այն տխրութիւնից, վշտից, որ նկարիչը ցոյց է տուել իւր պատկերում:

Նրբի այդպիսի արտայայտութիւնը յատուկ է բոլոր Գարադաղահիներին: Երբեմն նոցա դէմքը ստանում է զմայլող և պատերազմական արտայայտութիւն. բայց երբեք չի փայլում ուրախութեամբ: Գարադաղահին միշտ ըստուկ է թէեւ նա չլթայալապ չը լինի: Նրա ժպիտը տխուր է, նրա ազատ երգի ձայնի մէջ լսում է արտասուք. նա չէ կարող, նա չէ իմանում ուրախ լինել: Ինչո՞ւ: Գուցէ այն պատճառով որ նրա վերայ դարերի ընթացքում ծանրանում է հատարակական և ընտանեկան բռնութիւն: Այլապէս ես չեմ կարող բացատրել այդ որոշ յատկութիւնը: Մարմնացած տխրութիւն: Ահա՛ Գարադաղահին:

գերված հրատարակութիւնների թիւը: Թերթերով բոլոր այդ հրատարակութիւններն ինչ գոյնի և ուղղութեան էլ որ լինեն, մարդ զարմանքով նկատում է, որ դրանցից շատ քիչերն են երկար կեանք ունեցել և կանոնաւոր հրատարակվել. շատերը մէկ կամ երկու տարվայ ընթացքում ամսեկան մի թերթ տալով խափանվել են. իսկ կան և այնպիսիները, որոնք, վաղահաս ծառի նման, երկու կամ երեք համար լոյս աշխարհ դուրս բերելով, չորացել և խալած անհետացել են: Հարցն ըստ ինքեան է ծագում, ի՞նչ է պատճառն ռուսերէն այդ թերթերի վաղամահ լինելուն:

Առ հասարակ մի թերթ խմբագրել-հրատարակելը, ուր որ էլ լինի, շատ գիտար գործ է. յարատեւ հրատարակվելու համար դրամի մեծ գումար է հարկաւոր, լինի այդ գումարն անհատական կամ թէ հասարակած՝ թերթի բաժանորդագրութիւնից և մասնաւոր նուէրներից. իսկ բազմաթիւ բաժանորդներ ունենալը կախ-

Այդ կանանցից մէկը մասնաւորապէս ինձ հիացրեց, թէեւ ես նոցանից շատերին էի ճանաչում, մինչեւ անգամ այնպիսիներ որոնք զէնք գործածել գիտէին իմ ծանօթութիւնս անունը Անկա էր: Նրբ ես ծանօթացայ նրա հետ, արդէն ամուսնացած էր Վալէիցի երիտասարդ սերը վաճառականի հետ: Գուցիցա Զափիչ բաւական հարուստ էր և ունէր բոլոր յատկութիւններ բաղաւորեցնելու համար ընտանեկան կեանքը: Յաճախ առեւտրական գործերով, Յաճախ լուի հետաքրքրութիւնից նա թափանցեց Գարադաղի խորքերը: Այնտեղ նա ծանօթացաւ Անկայի հետ: Առաջին անգամից օրիորդը նրան դուր եկաւ և այդ շատ բնական էր որովհետեւ նա շատ գեղեցիկ էր, բարձրահասակ, հիւսնալի կազմուածքով, թուի դէմքով: Նրա երկար թերթեւունքներով մեծ սեւ աչքերը, ուղիղ և բարձր ճակատը որի վերայ սեւ կամար էին կազմում գեղեցիկ յօնքերը, այդ բոլորը միասին տալիս էին Անկայի դէմքին եռանդի և կրքի արտայայտութիւն: Նրկար մազերը, կարծես իրենց ծանրութեամբ նրա հիւսնալի գլուխը յետ էին քաշում:

Գուցիցան ծանօթացաւ նրա հետ բաւական տարօրինակ կերպով որ յիշեցնում է Սասունածաշնի աւանդութիւնները: Նա պատահեցաւ նրան մի առեւակի մօտ ուր ճանապարհը կորցրել յոգնած նստել էր մինչեւ մի մարդ կը տեսնէր որ նրան ցոյց տար դէպի իջևան տանող ճանապարհը: Յանկարծ կարծես

ված է թերթի խմբագրերուց: Խմբագիրը բացի ընդհանուր զարգացողութիւնից պէտք է ամեն կողմից լաւ ուսումնասիրած լինի իր հայրենիքը, որ կարողանայ ժամանակի պահանջներին համեմատ ուղղութիւն տալ իր թերթին, առանց այս ու այն կողմը ծռվելու, դժած ճանապարհից չեղլիւլու: Բաւական չէ որ մի մարդ լաւ փաստաբան լինի, կամ առանձին ու չափութիւն դարձրած լինի լեզուաբանութեան վրայ, կամ փիլիսոփայութիւնը խոր ուսումնասիրած լինի, կամ հմուտ բժշկապետ լինի, բաւական չէ, կրկնում ենք, մի որեւէ մասնագիտութեան ուսումնասիրութիւնը, որ այդ մարդը հմուտ խմբագիր դառնայ և աճող կերպով հրատարակէ և տարածէ իւր թերթը: Ինչպէս նուազաւ խմբի կառավարիչը (կապէմէ, յստէր), որը խմբի բոլոր գործիքների վրայ քիչ թէ շատ ածել խմանալով, կարողանում է հսկել երաժիշտների վրայ, որ նրանք միասին և ուղիղ նուազեն, նոյնպէս էլ թերթի կառավարիչը՝ խմբագիրը պիտի այնքան հմուտ լինի ունենայ, որ տայ իր գրութեանը ներքին կապ, ժամանակակից խնդիրների լուծումն և կարողանայ խմբագրութեան մէջ տեղող բազմաթիւ յօդաւածներ իր ուղղութեան համեմատ ընտրել: Մի թերթ ունենալով վերոյիշեալ երկու աճող պայմանները, այսինքն՝ դրամական ոյժ և հմուտ խմբագիր, կարող է երկար ժամանակ գոյութիւն ունենալ և առաջ տանել այն հարցերը, որին նա պաշտպան է:

Ռուս ոչ-օրինական շատ թերթերի վաղամահ լինելուն պատճառը, մեր կարծիքով, այն է, որ նրանց գեղաւարները յաճախ համբալ լինելով, անկարող էին իրենց երկրի ժամանակակից հարցերն ճշտօրէն ուսումնասիրել:

Գեանից դուրս եկաւ Անկան որ գլխի վերայ տանում էր սպիտակ թաշկինակով ծածկուած հոգէ աման: Օրիորդը արդէն պատրաստուած էր հեռանալ առուակից, Գուլիցան կանչեց նրան. «Աղջիկ, կանգնիր»: Նա յետ նայեց. Արտասանելուց և հազուադէպ իմացաւ որ իրեն ձայն տուողը օտարական է. բայց այդ ոչ զարմացրեց և ոչ էլ վախեցրեց նրան:

— Ես ճանապարհի կորցրել եմ սարերում և յոգնել, ասաց Գուլիցան. ցոյց տուր մի ճանապարհ որով հասնեմ մի որ եւելիք իջնան:

— Ե՛կ յետեւիցս, ասաց օրիորդը, նայելով արեգակին որ կիսով չափ ծածկուել էր սարերի յետեւ:

Ձր սպասելով նրա պատասխանին, Գարագաղըհին շարունակեց իւր ճանապարհ մի նեղ շաւղով որ անցնում էր սարի կողքից թփերի միջով: Գուլիցան յետեւից քաշելով իւր բեռնաւորած ձին, հետեւեց նրան, դիտելով նրա կռակի միանունքների շարժումը քնքերը որոնք յառաջանում էին գլխի վերայ ունեցած ծանրութիւնից: Նիւթ էր իտասարդ Սերբը արուեստագէտ լինէր, Գարագաղըհու մարմնի այդ դրութիւնը հիանալի օրինակ կարող էր լինել: Համարեա իւրաքանչիւր քայլափոխին Անկան յետ էր նայում, այնպէս որ Գուլիցան կարող էր տեսնել նրա գէշքը, երբեմն երբեմն ալ ձախ կողմից: Թէեւ նա արուեստագէտ չէր, բայց սրանից չի հետեւի որ զուրկ էր գեղեցիկ զգացմունքից:

Քարծրատիւղով սարի գլխին, յետեւից

սիրել և չէին կարողանում իրենց թերթերն այնպէս ուղղելու, որ կարեւոր և առօրեայ խնդիրներն առաջնակարգ տեղ բռնեն նրանց մէջ: Այդ խմբագիրներից շատերն երկար ապրելով արեւմտեան Եւրոպայում և քիչ թէ շատ ուսումնասիրելով այնտեղի քաղաքատնտեսական դաժնաւոր վարդապետութիւնները, իրենց թերթերին սօցիալիստական ուղղութիւն էին տալիս, խաբուտ մոռանալով որ մի որ եւէ վարդապետութիւն կարող է ճշմարիտ լինել, բայց անգործադրելի և վաղահաս մի երկրի համար, ուր հողը դեռ անպատրաստ է: Այդպիսի թերթերին, բացի մի քանի խակ երիտասարդներից, երկրի գեղեցիկների մեծամասնութիւնը, որի սրտին աւելի մօտ են ժամանակակից հարցերը, չէր կարող համակրել և պաշտպանել. դրա համար նրանք ստիպւած էին լինում կարճ ժամանակից յետոյ դադարել: Պատահում էր որ ինքը կառավարութիւնն աշխատում էր վնասել այն թերթին, որը օրվայ պարզ հարցերով է լինում պարագայ. օրինակ, երբ ութսունական թուականների ըսկիզբին Ռուսաստանը մօտ էր Սահմանադրութիւն ստանալու, ստիպանապետ Սուբէրկինը հրատարակում էր արտասահմանում 1882-83 թ. տեւօրիստ-անիշխանական մի թերթ՝ «Պրայմա» (ճշմարտութիւն) անունով, որն իբր բարձր պահանջներ ունենալով թշնամի էր սահմանադրութիւն ստանալուն: Յաճախ նոյն խակ իրենք յեղափոխականներն անդիստիցաբար պատճառ էին լինում իրենց թերթերի խախտուելուն. մէկը ձեռնարկում է հրատարակել մի թերթ, որը հազիւ հաղ թոյլ տուելով առաջ է գնում, մէկ էլ տեսար մի երկրորդ, երրորդ անձնաւորութիւն անհամաձայն լինել:

Քաշելով միշտ իւր ձին, նա աչք չէր հեռացնում երկտասարդ օրիորդից որ վերջապէս կանգնելով մի բարձր ծառի տակ, նայեց նրա վերայ և ժպտաց: Նրա այտեր կարմրել էին, ընդմիջումը չնշառութիւնը ցոյց էր տալիս, որ նա յոգնել է: Վերջապէս ասաց:

— Ահա և մենք հասանք:

Սրանով նա ուղում էր ասել որ նրանք հասան սարի գագաթը: Արդարեւ այստեղից երկտասարդ ճանապարհորդի առաջնորդութիւնն սկսեց աւելի արագ քայլել սարից ցած տանող շաւղով: Ճանապարհի մի կողմը բուսել էին խիտ թփեր, իսկ միւս կողմը բարձրանում էին մերկ պատեր: Մի փոքր հեռու երեւում էր բարձր քարածայռ, որի գագաթը կարծես կտրուած լինէր: Այստեղից բացւում էր վերին աստիճանի հիանալի տեսարան: Տեղ տեղ երեւում էր ծովն և լուսն էին ձայներ, որոնք ցոյց էին տալիս մարդկային բնակութեան մերձակութիւնը: Երկտասարդը և իւր ուղեցոյցը մօտ քառորդ ժամ լուս գնում էին երբ վերջապէս մի հարթութեան վերայ տեսան փոքրիկ կէս քարեայ, կէս փայտեայ մի հին տնակ, որի մի պատը կալած էր ծայրին:

Միջին տարիքով մի մարդ, չըպուկ ձեւին, հանգիստ նստած էր բակի մի անկիւնում: Օրիորդը մոտեւ տուն, իսկ Գուլիցան կանգնեց տանիքի տակ:

(Շարունակելի)

Թարգմանեց Լ.

լով գոյութիւն ունեցող թերթի երկրորդական, երրորդական հարցերի հետ (և մի թէ՛ կարելի է գտնել երկրաշնորհ վրայ մի քանի անհամար, որոնց աշխարհահայեցողութիւնները բոլորովին միատեսակ լինեն), մի քանի մարդկանց օգնութեամբ սկսում են նորանոր թերթերը յայտնաբերելու: Եւ այդպիսի անմիտ մրցումն բոլորին էլ գէպի կործանման ճանապարհ է տանում: Հրատարակութիւնները կարճ ժամանակից յետոյ դադարում են:

Վերջիշեալ թերթերի մէջ բացառութիւն էր կազմում Ա. Հէրցէնի «Կոթիկ» հրատարակութիւնը, որը ճշգրէն ըմբռնելով ժամանակի պահանջները, երգելով թշնամի էր ճորտութեան «Կոթիկ» երկար ժամանակ տեսնել և մեծ օգուտներ տուեց Ռուսներին:

Մենք երկար կանգ առնք ուսուցչ-օրինական հրատարակութիւնների վրայ այն պատճառով, որ սրանք ունենալով քիչ թէ շատ պատմական անցեալ, կարող են խրատական օրինակ լինել մի ազգութեան համար, որի գրականութիւնը գտնվում է, յայտնի տեսակէտից, նոյն պայմանների մէջ, որպիսին է ռուսականը:

Հայ ոչ-օրինական հրատարակութիւնները նմանապէս սկսել են ազատացանել այն իրողութիւնը, որ մի թերթ կարող է յարատեւ լինել այն ժամանակ, երբ նրա ուղղութեան արմատները ամրացած են իրական հողի վրայ, երբ նա պաշտպան և առաջնորդ է ժամանակակից հարցերի: Կան մեր մէջ այնպիսի թերթեր, որոնք հոգեւորաբար մէջ են կամ թէ բոլորովին մոռած կարելի է համարել, որովհետեւ նրանց ընթերցողների թիւն օրէցօր նուազում է նման անապատի կիլիչ արեգակի տակ ջրի կաթիլների:

Յարատեւութիւնը նշան է ուժի, և այսօր երբ տեսնում ենք, որ մի թերթ, ինչպէս Արմէնիան մտնում է իր եօթներորդ տարեշրջանի մէջ, դա պարզ ապացոյց է որ նրա յարատեւութիւնն ապահովւած է. իսկ սրա յարատեւութիւնը կախուած է նրանից որ նա ուրիշների պէս չէ ձգտում երկնքից աստղեր փայլ բերել, անկաշխիւ ետեւից վազելով, այլ որոշ հասկանալով ժողովրդի կարեւորները և պահանջները, գիտնում է պաշտպանել միջոցների իր իղձերը կատարելու համար և դրա համար հատարակութիւնը պաշտպանում է նրա գոյութիւնը:

Ա. ՍԻՆԻՆ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐԻՐԻԱ

Թիւրքիայի Հայերի Ազգային Ժողովը իր յուլիս 12/24ի նիստին մէջ նոր Կրօնական Ժողովը ընտրելէ ետք, իր յուլիս 26/7 օգոստոսի նիստին մէջ ալ ձեռնարկել է նոր Բաղադական Ժողովը ընտրել: 79 երեսփոխանների մասնակցութեամբ քուէարկութիւնը կատարուելով, հետեւեալները ընտրուած են բացարձակ առաւելութեամբ. Տիւարք՝ Գարբիէլ Նորատունկեան, Տիւրան Նուսրէտեան, Յովհաննէս Թորոսեան, Յովհաննէս Ազնուուր, Համալ զատալ Պալլարեան, Իլիաս Չայեան,

Դրիւպր Խարեան, Տիգրան Կիւմրուկեան, Միհրան Սէթեան, Սիմոն պէյ Մաքսուտ: Քաղաքական Ժողովի 14 անդամներէ մնացած 4ին ընտրութիւնը համեմատականի մնացած լինելով, երկրորդ քուէարկութեամբ ընտրուած են Տիգրան Բարաղամեան, Միլիտի Ասատեան, Ռէթէն Պէրպէրեան, Ստեփան փաշա Ապրեան:

Առհասարակ դիտել կը տրուի թէ այս անգամի Բաղադական Ժողովը կազմութեան մասին նախորդներէն այն որոշիչ տարբերութիւնն ունեցած է որ իր անդամները, գրեթէ ամենքն ալ, իրարմէ անկախ դիրք ունին և կարող են իրենց պաշտօնավարութեան ընթացքին մէջ անկախապէս իրենց կարծիքներ յայտնել օրուան խնդիրների վրայ, որով և Ժողովի մեծամասնութեանը պիտի մնայ վճռական ձայնը: մինչդեռ անկէ առաջ մի քանի Բաղադական Ժողովների մէջ անդամներէն մէկին, առեւտրական, անձնական ազգեցութիւնը իր ետեւէն կը քաշէր միւս անդամների կարծիքը և այսպէս շատ անգամ առեւտրական որոշումներ կանէր, յետոյ Ժողովին ընդունել տալու ապահովութեամբ և մինչեւ խոկ երբեմն ալ առանց անոր գիտութեան:

Որչափ որ նորընտիր Բաղադական Ժողովի ընտրութիւնը յաջող կը համարուի, սակայն լուր կայ թէ անգամները մեծ մասով մտադիր են հրաժարել:

Թէ՛ Կրօնական և Թէ՛ Բաղադական Ժողովների նոր ընտրութիւնը տեղեկագրուած է որդէն Բ. Գրան վաւերացումն ընդունելու համար:

ԹԻՒՐԿԻԱՆ ԲԱՐԱԳԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆԵՐ Ի ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ

Յուլիս 20 թուով Տիգրանակերտէն մեղ ուղղուած մի նամակ որբապղծութեան հետեւեալ գէպը կը հաղորդէ: «Շարքիւս մէջ խեղճ կնիւն մը թաղման հանդէսը կար, ուստի ազգականները և բարեկամները տէրտէր մը հետեւին առած՝ մեռելի յուղարկութեան կերթային, երբ ճամբու վրայ «Մէլիք Ահմէտ» բռնած տեղը կը հանդիպին խումբ մը մահմադական տղայներու որոնք կը փոխին քարկոծել մեռելին հետեւողները: Աստի կը ջանաւ կարելի եղածին չափ համբերել և շատով այնտեղէն անցնել, նոյն միջոցին թիւրք չափահասներն ալ փաքներու յաջողութիւնէն օգուտ քաղելով, կը հաղած են յուղարկաւորներն մինչեւ քաղաքի Հոռոմ գաւառ տեղը ուր մեռելակիւններուն կը քաղաքը դադաղը վար լիցեցան և չտանին գերեզմանոցը: Մեռելի տէրերն ալ իրենց վրայ անձրեւի պէս տեղացող փայտի և քարի ծեծին չզիմանալով, կը քաղին փախել, մեռելը հին թոյնելով. այն ատեն մահմադականները կը սկսին մեռելին հետեւող կնիւններուն

մտքերն են անցածը անել, համբուրել զանոնք, անտրդել են: Կնիկներն ալ վախճել ենք թիւրքերը մեռելի վրայ կիշնան, պատանքը կը պատուեն և կը սկսին մէջով և ազտեցութիւնով ծածկել երեսը:

Մեռելը այդ վիճակի մէջ անթաղ կը մնայ, 8 ժամէ ի վեր, այս նամակը գրած պահուն տակաւին մի կարգաւ գրութիւն չէ եղած:

Կըսուի թէ մի քանիներ ձերբաւարած են այդ թիւրքերէ, անշուշտ մի քանի ժամ ետք ազատ արձակուելու համար:

Տիգրանակերտի թիւրքերին կատարած լինելուն իբր փաստ մի դէպք ալ «Մէմնֆօր»-ին հաղորդուած էր անցեալին իբր թէ քաղաքին լատին վարժարանին աշակերտներն իրենց ուսուցիչ կրօնաւորներէ հետ երբ մի առաւօտ քաղաքէն դուրս կիշնան եւ դեպքէն ետք իրենց մեծաւորին դիմաւորելու, փողոցին վրայ մի սրճարանէ մոլեռանդ թիւրքերը տեսնելով «կեպուց»ներ իմրովին երթալը, վրանին կը յարձակին քարերով և աշակերտներն ու իրենց փաթեւաւ ուսուցիչները կը հարձակն ուրնք սարսափած իրենց զարդը կապատանին:

ՎԱՆՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յուլիս 13/27 թուով Վանքէն զրկուած մի տարի նամակ ալ Նոր գեղի դէպքը պատմելէ ետք, կը հաստատէ թէ տակաւին չեն ձերբակալուած Ղազարը յափշտակելով ազատողներն. այժմ բանտարկուած կը մնան յիշեալ Ղազարի եղբայրը և Տէր Բարսեղեան Յուլիսին անսնով մի երկտասարդ:

Նոյն նամակին նոյեւով յուլիս 12/24ին Վանքի հայ փառապաններէն Տէր Պօղոսեան Յովհաննէս ազան յանկարծակի կանչուելով կառավարութեան դուռը, Վալիի փախստորդ Տէֆթէր-տարի հրամանին վրայ, ոտիկանների հակողութեամբ Վանքէն կաքորուի: Ոմանք կ'կարծեն թէ Պօլիս զրկուած է:

ԱՆՍՏԱՆԻ ԹԻՒՐԵՐԻ ՄԷՋ

Անաւթօրին հետեւեալը կը գրեն Կ. Պօլսէն օգոստ. 11 թուով.

« 2 էր. քէզէյի աւազակութեան դէպքը տակաւին չմոռցուած, ահա ուրիշ մի նոր դէպք եւս կուգայ սպառնացանել թէ այս երկրի մէջ կառավարութիւնը ոյժ չունի աւազակների դէմ կռուելու:

Ռոտտութիւն մօտ Տօմարեան կողմէ տեղը մի փրանսական տուն գնած էր 3 հազար հարիւրաւալ տարածութեամբ մի գետին և այդ աղարակին վերատնուէն էր Պր. Ռայմուն կոչուած փրանսացի մի մանագէտ երկրագործ:

Արդ, ուրբաթ երեկոյ իրիկուան ժամ 8 1/2 ատենները, երբ Պր. Ռայմուն և իր օգնական Պր. Ռիւֆիէ իրենց գեղկական ճաշը կանչին, յանկարծ իրենց բնակարանը կը սրաշարուի 7 զինեալ աւազակներէ:

Աւազակապետը, որ թոմաս կը կոչուի, կը հրաւիրէ երկու փրանսացիներին՝ անձնատուր լինել և իրենց հետ լեռը երթալ: Ասանք թէ անգէն

կը փորձեն դիմադրել և այդպիսով մի կողմ կը ծագի երկու կողմերի մէջ որմէ փրանսացիները վէրքեր և հարաւաններ կընդունին: Ի վերջոյ կ'ստիպւին տեղի տալ և հետեւիլ աւազակներին ուրնք կը կապեն իրենց ձեռքերը: Մէկ ժամ քաղելէ ետք աւազակապետը աղարակապետի օգնական Պր. Ռիւֆիէին կարձակէ, յանձնարարելով իրեն որ երթայ Կ. Պօլսէն Պր. Ռայմունի փրկանքը ճարէ. փրկանքն ալ ինքն աւազակապետը 3 հազար օսմ. լիւրի (143,000 ֆր.) կը կտրէ: Թէեւ Պր. Ռիւֆիէ իրեն դիմելու կուտայ թէ այդ փրկանք շատ ծանր է Պր. Ռայմունի պէս աղքատ մի մարդու համար, սակայն աւազակապետը կը պատասխանէ թէ. «Այդ քիչ գործ չէ, գնա՛ դեպքանդ գտիր. նա կը ճարէ կուտայ և յետոյ կը կարգադրէ Սուլթանին հետ. ես գիտեմ»:

Պր. Ռիւֆիէն աղարակը կը վերադառնայ հետիւտն, վիրաւորուած լինելուն համար դժուարաւ կը հասնի Ռոտտութիւն. այնտեղ փրանսական դերհիւպատտին ցոյց կուտայ Ռայմունէ մատխով գրուած մի երկտար ու իր վիճակը կը նկարագրէ և մէկ սպառնական նամակ ալ աւազակապետէն գրուած, մարդը յունարէնով, որ 3 հազար լիւրին կը պահանջէ գերին ազատ թող տալու համար, 8 օրի պայմանաժամ միայն տալով: Դերհիւպատտը խորհուրդ կուտայ նամակաւ բերին որ ուղղակի Կ. Պօլիս գայ դեպքանին դիմելու: Կուգայ այստեղ Պր. Ռիւֆիէ և շատ սիրով կընդունուի դեպքանատունէն ուր իր վէրքերն ալ քննուելով, մի տեղեկագիր կը ղրկուի Բ. Դուռը:

Նոյն օրն իսկ կ'ուն Մոնթէպէլլօ Բ. Դուռը կիշնէ և դառնապէս դանդաւորելով, կը պահանջէ որ 1. Աւազակներ իր դէմ զինուորներ չղրկուին, մինչև կալանաւորին ազատուիլը. 2. Մի ժամ առաջ 3 հազար լիւրի տուգանքն հասցունեն. իսկ Պր. Ռայմունի և Ռիւֆիէի համար պէտք եղած վնասի հատուցումն ալ յետոյ կարգադրուի:

Մեծ Վէզիրը թէեւ շատ դժգոհ, սակայն կը խոստանայ մի բան անել, Արտաքին գործերի նախարարն ալ դեպքանին վախ կը յայտնէ թէ չլինի որ փրանսական մամուլը շատ ազմուկ հանէ այս գործի մասին:

Պր. Ռիւֆիէն Վէզիրին ալ կընենկայացուի որ զինք երկարօրէն կը հարցաքննէ. սա կը կարգայ Պր. Ռայմունի երկտարն ալ որ մի քիչ գուռեւորական ոճով գրուած լինելուն համար, թիւրքերը կուգեն ցուցնել թէ այդ երկու փրանսացիները ինքնաթիւն ինքզինքնին կալանաւորել տուած են որ ձեռք բերուելիք փրկանքը աւազակների հետ բաժնեն: Այսպէս, այս կառավարների վրայ, Վէզիրը զրպեղ է 3 հազար ոսկին տալ և պատասխաններ է որ մանրամասն մի քննութիւն աւելու պէտք կայ:

Քանի մը շարաթ առաջ էր որ Ա. թանտաէն (թերեւ նոյն ինք թուրքական է) կալանաւորուած մի քանի արմաւազիկ հրեայների համար 10 հազար ոսկին համբուսեցաւ, ապա համար կ'ուն

Մոնթէպէլլօ ալ կը պնդէ փրկանքի վճարման վրայ:

Երէկ արգէն փրանսական դեպքանը Մեծ-Վէզիրի սենեկէն դուրս ելնելէ ետք հեռագրեց Փարիզ և հրահանգ ինչդրեց Օսմանեան Դրամատուէն 5000 ոսկին առնելու և փրկանքն վճարելու: Ինչպէս որ կը հաւատան, այդ մասին արգէն եկած է հրահանգ և Պր. Ռիւֆիէին ալ յանձնուած է նոյն գումարն որ փրանսական հիւպատտարանի մի պաշտօնեայի հետ մեկնած է, աւազակապետին ժամագրաւայրը երթալու:

Նամակագիրը կաւեցունէ. « Եթէ դեպքանը չաղդէր և զրոյն փրանսական գրպանէ վճարուէր, այլ եւս այն ատեն մէկէ աւելի փրանսացիներ յափշտակուելու վտանգի մէջ պիտի լինէին նոյն իսկ Բերաի փողոցների մէջ ուր աւազակները աւելի կը վստահ քան թիւրքի անտանների մէջ »:

Մի ուրիշ դէպք եւս

Օգոստ. 20 թուով Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն եւրոպական լրագրիչներին թէ Սեւանի երկաթուղու գծին վրայ ալ հետեւեալ աւազակութեան դէպքը պատահեց:

Օգոստ. 19ի առաւօտեան ժամ 11ին ուղեգծի հակող Սօլլինի Խաղաղին իւրեն հետ ունենալով մի ուղեգրագար և երեք գործաւորներ, Տէմիրգափուի կայարանէն կը մեկնի, ուղեգծին վրայ մի քանի նորոգութիւններ անելու համար:

Կէսօրէն մէկ ժամ ետք, ապրանքի մի կառախումբ որ դէպի Տէմիրգափու կերթար, այս կայարանին 3 քիլօմէթր մնացած, կը տեսնէ որ ճամբու քով գործաւորներէն մին սպաննուած է և զիրենք բերող կառքը պարապ, իսկ միւս 4 անձեր աներեւութացի են: Մի քանի ժամէ ետք Տէմիրգափուի կայարանին մէջ Սօլլինիէն մի նամակ հասած է որ կըմանուցանէր թէ իրենք աւազակներէ տեսնուելու էին և 2 հազար լիւր փրկանք կը պահանջուէր իրենց աղաւթութեան համար: 11 օր պայմանաժամ տրուած է վճարքին համար, որ եթէ տեղի չունենայ կալանաւորներն պիտի սպաննուին:

Ինչպէս կերելի, մարդ լեռ տանելը եւրոպական թիւրքի մեծապատիւ աւազակապետներն ամենէն յարմար միջոցը նկատած են Կ. Պօլսի դեպքաններին յարգանք աղղելու և անոնց հետ բանուկ յարաբերութիւններ ունենալու համար: Իրենց խնդիրներ թէեւ շատ աղաչական չեն, սակայն շուտով կը լուսին և մինչև իսկ դեպքաններն իրենք չունչերն են Բ. Դուռը առնելով կըստիպեն թիւրքերին որ աւազակների ետեւէն զինուորներ չը ղրկեն:

ԲԱՆԷՐԵ

Ալէքսանդրիան կը հաղորդեն հետեւեալը:

« Բղէրանի ահալի կերպով կը տարածուի Արաբիայի և նոյն իսկ Սիրիայի մէջ. պաշտօնական օրագրութիւններ ամեն օր կը թուեն մեռնողների թիւը Մէքքէի և չըջակայների մէջ, սակայն

այդ թիւ ճշմարտութենէ շատ պակաս է որովհետեւ կառավարութիւնը չուզեր վախ պատճառել ժողովուրդին:

Չեռնհաս անձերէ առնուած տեղեկութիւնները նայելով մի միայն Արաբիայի Մին հովիտին մէջ, իւրաքանչիւր օր 1000 մարդ կը մեռնի քղերաւէն: Մեռնողների մէջ կառավարական շատ պաշտօնեայներ ալ կը գտնուին:

Անցագրական խնդիր ի Բուսանիա

Բուսանիական կառավարութիւնը սահմանադրութիւնը հակող պաշտօնեայներին խիստ պատուէր զրկած է որ աւելի ետք Բուսանիա մտնող ճամբորդներէն անցագիր պահանջին և այդ անցագիրներ պէտք է որ բուսանական հիւպատտներէ վաւերացուած լինին: Ս.յա կարգադրութիւն տեղի ունեցած է այն պատճառով որ մի ժամանակէ ի վեր դէպի Բուսանիա վաղող թափառաչողիկների մուտքն արգելուի:

Նաւային ընկերութիւններին ալ վերջերս ծանուցուել է որ իրենց չը պիտի թողարկուի բուսանիա հանդիսաներն հանել այն ճամբորդներ որ օրինական հանգամանք ունեցող անցագիր չունին:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Վիեննայէն կը հեռագրեն օգոստ. 12 թուով:

Յայտնի է որ Բ. Դուռը շատ յուզուած էր Բաղադապետարանի մէջ լրրատ Սալպարի խօսած ճառին վրայ որի մէջ անգլիական նախարարը Եգիպտոսի և Պաղեստինի ներկայ կայութեան վրայ գոհունակութիւն յայտնեց:

Սուլթանը Լոնտոնի թիւրք դեսպան Բիւսթէմ փաշային հեռագրել տուած էր որ այդ ճառի մասին բացատրութիւններ ինչդէ լրրատ Սալպարիէն կարելի եղածին չափ վայելուէ կերպով. վերջինս իր զարմանք յայտնեց որ իր ճառ կրնար այնքան դպչիլ Սուլթանի դիւրադրածութեանը և բացատրել էր Բիւսթէմ փաշային թէ իր ճառի այդ մաս նոյն երկիրներէ վարչական և ոչ թէ քաղաքական վիճակին կախարկէր. կամ ուրիշ խօսքով, ինք լուր տղած էր թէ մեծ մասամբ Անգլիայի աղգեցութեան չը նորհով Պաղեստինի և Եգիպտոսի մէջ մոյցուած վարչութիւնը այնչափ փայլուն արդիւնքներ տուած է որ Սուլթանը կրնար անկէ ներշնչուիլ իր ժողովուրդներէ երջանակութեան համար: Լորտ Սալպարի աւելցուցած էր նաեւ թէ ինք երբեք միտում չէ ունեցած ունէ անհանց մի բան տեսլ թիւրք կառավարութեան նկատմամբ:

Երկու հակառակ բանակների ուժերը

Միւրջ հետեւեալ թուանշանները կուտայ մէկ կողմէն երբեակ գաշնակցութեան և միւս կողմէն ալ փրանսայի եմուսլայի զինուորական ուժերի վրայ:

« Կըր հաշուի Արմանի 3 միլիոն կիրթ զինուորներ ունի պատրաստ. այս ահագին թուին վրայ կուտայ աւարական բանակը 1,800,000 անձով:

Իտալիան ալ իր 1,200,000ի բանակը անոնց միացունելով, երեքը մէկտեղ 6 միլիոն զօրքէ կազմուած մի բանակ Կունենան : Այս հաշուէն դուրս, նոյն թուին հաւասար, բայց անվարժ և առաջին գծի պարտութենէն ետք պատերազմի դաշտ հանուելիք անձերի բանակ մ'ալ տրամադրելի ունի Երևակ դաշնակցութիւնը. սակայն այս երկրորդ գիծ կազմող բանակը վճռական մի դեր չկրնար կատարել, երբ առաջին գիծը անդարմանելի մի պարտութիւն կրած է :

Ինչ որ է, Երբեակ դաշնակցութիւնը 3 շաբաթի մէջ վնց միլիոն կիրթ զինուոր կրնայ հանել պատերազմի դաշտը. այս թուանշան երազական կը թուի, բայց իրողութիւնը այդ է :

Սակայն Ֆրանսան ալ մէկ քանի օրուան մէջ կրնայ շուտով ճակատենալ 2,800,000 մարդ, կը թուած և անհամեմատ կերպով լաւ սպառազինուած :

Ռուսիան ալ իր կողմէն, 3,800,000 կիրթ զօրք կրնայ հանել, որով այս երկու ազգերի միացած բանակը 6 1/2 միլիոն զօրքէ պիտի բաղկանայ :

Մտաւոր մի հաշուով, ահա այս թուանշաններն կը ցուցնեն երկու հակառակորդ բանակների ոյժը : Եւրոպան ոտքէն դուրս զինուած է և կարծես թէ մի չեփորի հնչման կ'սպասուի, Վիսթուլի ավերէն մինչև Սէնի եւ Դերբը, որ «ի գէն» դռնով, ամենքը մէկէն իրարի վրայ իննան» :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ինչ փափաքներ պէտք է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կատարելու :

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հայերէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս տետրակ : Մէկ տնգամէն 50 օրինակ ծախու առնողին կը զրկուի 5 ֆրանքով Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաստանի Հայերին համար 10 սանթիմ) :

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւրեւ նմոյշներ դնալու քաղաքների մէջ և զանազան տպագրութիւնների տակ իւրերեքմի գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չը լինելով կորսուած են այժմ : Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը. պագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերադառնալու տպագրութիւնն վաղուց արգէն արգելուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներին մէջ : Նմոյշների մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ինչ տպագրութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են : Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ :

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով :

Արժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք չըրկուի :

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՅԻ ՄԸ (Սպառած) Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ » Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ »

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏՄԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլղար ազգին իր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է) : (1 ֆր. 10 սանթիմ) 1 ֆր. 50 սանթիմ : Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՐՆԵՐԸ. — (Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով) : Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանք 20 սանթիմ :

Զ. ԳԱՄԱՔԱՐԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտելուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են) : 50 հատը 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սանթիմ) 10 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆԻԲԸ ՏԱՃՆԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐԲԻԱԻ ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բընակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուդարարի մէջ որ ութածալ գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) : (1 ֆրանք) 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլղարի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլղարներն ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) : (15 սանթիմ) 20 սանթիմ : ԺԱ. ԹՈՒՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յուններն ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) : (0,15 սանթիմ) 20 սանթիմ :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒՄՍ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքուբարքով որչափ չարիքներ կատարուած դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր օրդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ : Գին 1 ֆրանք, (75 սանթիմ) :

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ԲԱՌԳԻՐՔ ԳԱՂԱԻԵՐԷՆ—ՀԱՅԵՐԷՆ

ԱՐՈՒՆՍԵՅՑ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ

ԵՒ ԳԵՂԱՅԻԿ ԳՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐ

Պատկերագրող տպագրութիւն

Ընտիր թղթի վրայ, մերձաւորապէս 1300 ձեւերով, մեծադիր քառածալ, մօտ 300 թերթերէ բաղկացնալ ի վերջ երկրորդ Հատորին՝ յաւելուած Հայերէն—Գաղղիերէն Բառագրոց :

ԳԼՈՒԻ ԳՐՈՒՄՈՑ

Հ. ՄԱՆՈՒԷԼ ՊՐՊՈՒ ՔԱՋՈՒՆԻՈՑ Լորս տեսած է Առաջին Հատորն : 150 թերթ, 627 գեղեցիկ ձեւերով : Բացուած է բաժանորդագրութիւն երկու Հատորին ի միասին :

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱՅԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ Ա. Կանխիկ վճարումն բաժանորդագրող երկու Հատորին ի միասին :

Բ. Բաժանորդագրին է 50 ֆր. :

Գ. Բաժանորդագրութիւնն կը շարունակուի մինչև ցվերջ 1891 տարւոյ :

Դ. Բաժանորդագրութեան պայմանաժամն աւարտելէ յետոյ՝ գինը պիտի բարձրանայ :

Ե. Բաժանորդագրուողք պիտի ըն-

դունին անդորրագիր դրամոց ստացման մասին ի վարչութենէ Տպագրատան Միւլթարեան Պատ. Միւլթարեան թեան վեհեակոյ :

Զ. Բաժանորդագրուողք պիտի ընդունին Առաջին Հատորն անդորրագրին հետ ի միասին : Իսկ երկրորդ Հատորն՝ այն ինչ տպագրութիւնն աւարտի :

Այս կարեւոր գործին բաժնորդագրուիլ ցանկացողները կարող են դիմել նաեւ Մարսէյլ Արմենիայի խմբագրատնօրէն Մ. Փորթուգալեանին որ այդ ԱՐՈՒՆՍԵԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՌԳԻՐՔԻ Բաժանորդագրութեան գործակալ կարգուած է :

ՀԱՅ ՊԱՏՈՒՄԻՆԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պէրլին գնացած հայ պատուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ թղթի վրայ առնուած և պատուիրակների անուններն հայերէն և ֆրանսերէն տառերով միանգամայն տըպագրուած, կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը : Գինն է 1 ֆրանք, փոստի ծախքն խմբագրատունէն վճարուելով :

Ա. Զ. Դ.

ԳՐԻԴՈՐ ԷՔԻԶԻԱՆ

Թարգման-Առաջնորդ ճամբորդների

Մարսէյլ հանդիպող հայ և արեւելցի ուրիշ ուղեւորներ որոնք քաղաքին և ֆրանսերէն լեզուին անծանօթ են, մեծ գիւրութիւններ կրնան գտնել իրենց դիմելով :

Grégoire Ekizian

5 A, rue Beauvau Marseille

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Բժշկական ուսանող մը պատրաստ է հարկ եղած գիւրութիւնները ընծայել այն ամեն հիւանդներու, որոնք Փարիզ կուգան դարմանուելու, ցոյց տալով իրենց՝ յայտնի բժիշկները և յարմարագոյն հիւանդանոցները և կատարելով միեւնոյն ժամանակ թարգմանչի պաշտօն :

Հասցէն իմանալ Արմենիայի խմբագրատունէն :

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար : անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում առնել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ ըստ լրագրական սովորութեան : Ծանուցումների գինը նշանակուած են Արմենիայի ճակատը, տառին վրայ հաշուելով : 1 երկաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 անգամ գրուելիք ծանուցումի գինին վրայ %ին 10 զեղչ կը լինի : 10 և աւելի անգամներ գրուելիք ծանուցումի գին վրայ 0/0ի 30 զեղչ : Սակարկութիւն չընդունուի :

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi, Allées de Meilhan, 44.